

En misjonal lesing av Bibelen – med særlig henblikk på presteutdannelsen

AV OVE CONRAD HANSSEN

ove.conrad.hanssen@mhs.no

Innledning

Det har i de siste tiår foregått et klart paradigmeskifte innen missiologien og, i en viss utstrekning, også innen deler av bibelforskningen. Fra det missiologiske fagfelt er ikke minst David J. Bosch' store arbeid *Transforming Mission. Paradigm Shifts in Theology of Mission* (1991/2007) vel kjent, og jeg vil i denne artikkelen også presentere en bibelforsker og missiolog som på en særlig interessant, og etter min mening, fruktbar måte har søkt å utforme en *misjonal hermeneutikk* i sitt arbeid med Bibelen. Men han er slett ikke alene, og uten at jeg her kan gi en oversikt over hele forskningsfeltet, kommer jeg til å nevne en del bibelforskere som i dag er opptatt av å lese de bibelske tekster i et såkalt misjonalt perspektiv. Ved siden av å presentere denne misjonale lesingen av Bibelen og å vise hvor sentralt det misjonale perspektivet er i mange tekster, vil et hovedspørsmål i denne artikkelen være om dette perspektivet tas nok på alvor i det teologiske studium og i presteutdannelsen i Norge.

Den nevnte bibelforsker er briten Christopher J H Wright. Han er som gammeltestamentler særlig kjent for sitt arbeid med etiske og sosial-etiske spørsmål, men publiserte i 2006 det store verket *The Mission of God. Unlocking the Bible's Grand Narrative* (2006)¹. Wright beskriver en utvikling i sin egen undervisning, som flere missiologer utvilsomt kjenner seg igjen i, fra det å handle om misjonens bibelske grunnlag (The Biblical Basis of Mission) til å

framheve Bibelens misjonale grunnlag (The Missional Basis of the Bible) (2006:21f). Han spissformulerer dette på følgende måte:

[...] the whole canon of Scripture is a missional phenomenon in the sense that it witnesses to the self-giving movement of this God (our creator God) towards his creation and towards us, human beings in God's own image, but wayward and wanton (2005:5).

Nå kan naturligvis begreper som misjon og det misjonale tilrettelegges på ulike måter. Wright søker å gi følgende overgrepene definisjon:

Fundamentally, our mission (if it is biblically informed and validated) means our committed participation as God's people, at God's invitation and command, in God's own mission within the history of God's world for the redemption of God's creation, (2006:22f).

Wright unngår omtrent konsekvent å bruke begrepet *missio Dei*, men ser sin bruk av uttrykket *The Mission of God* som en bekreftelse av en balansert bruk av dette (2006:63). Typisk for bruken av begge disse begreper er at misjon ikke lenger sees som en (av mange) aktiviteter i kirken, men mer som en værensbeskrivelse av hele kirkens liv med utgangspunkt i den treenige Guds sendelse, jfr. Bosch beskrivelse av den konsensus med henblikk på *missio Dei* begrepet som oppsto på Willingenkonferansen (1952):

Mission was understood as being derived from the very nature of God. It was thus put in the context of the doctrine of the Trinity, not of ecclesiology or

soteriology.

The classical doctrine of on the *missio Dei* as God the Father sending the Son, and God the Father and the Son sending the Spirit was expanded to include yet another "movement": Father, Son, and Holy Spirit sending the church into the world, (1991/2007:390).

Nå ble det imidlertid også, på 1950- og 1960-tallet, framsatt tolkninger av begrepet *missio Dei* som, for eksempel, avviste at vitnesbyrd og forkyndelse av evangeliet kunne være er del av denne misjon, jfr. den interessante artikkelen av Tormod Engolviken, "MISSIO DEI: The understanding and misunderstanding of a theological concept in European churches and missiology" (2003), men Engolvikens oppsummering synes å være representativ for den rådende forståelse i dag: "Mission involves both proclamation and service, both individual and communal renewal, both justification and justice, and peace with God and peace on earth" (2003: 490).

Holistisk forståelse av misjon

Det er helt klart en slik holistisk forståelse av misjon som preger Wrights tenking; denne omfatter Guds omsorg for sitt skaperverk i dets totalitet. Vår forståelse av misjon må altså frigjøres fra en antroposentrisk og "ekkesiosentrisk" forståelse og tas inn i et radikalt teosentrisk perspektiv, hevder han (2006:62). Bibelens store fortelling (Grand Narrative) utfolder seg i fire hovedpunkter: *skapelse, fall, forløsning og framtidig håp*. Og Bibelens mono-teistiske tro forutsetter at denne ene Gud er i virksomhet, både i universet og i den menneskelige historie, med en hensikt. Når Wright skal summere opp hvilke perspektiver som hører med i det han kaller en misjonal hermeneutikk (2006:67f), legger han vekt på at det gjelder å lese alle deler av Bibelen i lys av:

- Guds hensikt for hele sitt skaperverk, inkludert forløsningen av menneskeheten og skapelsen av en ny himmel og en ny jord.
- Guds hensikt for menneskelivet på jorden i dets helhet og alt det Bibelen lærer om kultur, relasjoner og etikk.
- Guds historiske utvelgelse av Israel, deres identitet og rolle i forhold til folkeslagene, og de utfordringer han stilte dem overfor med

henblikk på deres gudstjeneste, sosialetikk og hele verdssystem.

- Den sentrale stilling Jesus fra Nasaret har, hans messianske identitet og sendelse i forhold til Israel og folkeslagene, og hans kors og oppstandelse.
- Guds kall til kirken, fellesskapet av troende jøder og hedninger som konstituerer Abrahamspaktens utvidede gudsfolk, om å være et redskap til å bringe hans velsignelse til folkeslagene. Dette må skje i Jesu navn og til ære for hans navn.

Skaperverket, Guds omsorg for dette og menneskers kall til vis forvaltning spiller en viktig rolle i Wrights tenking, og innebærer en klar utfordring til kirken og til kristne mennesker. Han forutsetter derfor at kristne må ha stor vilje til samarbeide med mennesker fra andre kulturer ut fra fellesmenneskelige anliggender som sammenfaller med bibelsk visdom. Slik kan det bygges visdomsbroer til mange andre kulturer (2006:441ff). Men sier han:

[...] the bridge in itself is not salvific. Eventually something must cross the bridge.

And that can only be the message of the biblical gospel, of the identity of YHWH and the full biblical story of his redemption of the world through Jesus Christ (2006:448).

Dette at kirken er tatt inn i Guds egen misjon i den vide forstand som her er beskrevet, og har et ansvar for forvaltning av skaperverket og for fred og rettferdighet i denne verden, må således ikke skygge for det kall til å vitne Jesus har gitt sin kirke. Wright henviser her til Luk 24,45–47; Apg 1,8 og 13,47, som med bakgrunn i Jes 43,10–12 og 49,6 representerer en klar "missiological hermeneutic of the Old Testament" (2006:67). Og han fortsetter: "When you know who God is, when you know who Jesus is, witnessing mission is the unavoidable outcome."

Misjonale hermeneutikk og presteutdanning

Jeg har valgt å gi en helt kort presentasjon av noen synspunkter fra Wrights arbeider – hans store bok omfatter 581 sider – fordi dette er et utmerket eksempel på en misjonal hermeneutikk som søker å avdekke Bibelens karakter av misjonalt skrift, og som også søker å bringe

misjonsdimensjonen sterkere inn i den teologiske tenking som helhet. Dette er en tendens som nå synes å forsterke seg, naturligvis også på bakgrunn av de sterke utfordringer i David Bosch' nevnte bok. Bosch viser hvordan misnologien på en måte beveget seg fra å være selve drivkraften "the mother of theology" i de første århundrer til å bli marginalisert ettersom Europa ble kristnet og kristendommen ble den etablerte religion (1991/2007:489). Ettersom teologien, som en frukt av opplysningstiden, ble oppdelt i mer akademiske disipliner på den ene side og praktisk teologi på den andre, kom misnologi lenge primært til å dreie seg om misjonspraksis. Men heller ikke i nyere tid har en lyktes med å gi det sentrale misjonale perspektiv i Bibelen en god nok plass i rammen av de teologiske disipliner. Bosch drøfter tre modeller, "– incorporation into an existing discipline, independence, or integration –" (489–492), men synes å mene at ingen av disse egentlig har lyktes. Det foreligger her altså en stor utfordring for teologiske institusjoner, og kirker, som vil søke å ta den misjonale utfordring på alvor.

Noen enkle stikkprøver i litteratur fra de siste to årtier, hvor teologiske utdannelse drøftes, gir et noe blandet bilde når det gjelder et misjonalt perspektiv. Fra amerikansk sammenheng nevnes gjerne David H. Kelseys bøker, *To Understand God Truly. What's Theological About a Theological School* (1992) og *Between Athens and Berlin. The Theological Education Debate* (1993) som viktige bidrag til profileringen av et teologisk studium. Og det er utvilsomt mange interessante synspunkter og drøftinger i disse bøkene. I den første er hovedperspektivet å drøfte "what ought to be the nature and purpose of theological education" (1992:14). Dette innebærer også forberedelse til "church leadership" og "ministry" (1992:239–242), men uten at et misjonalt perspektiv synes å spille noen vesentlig rolle. I den andre boken sammenliknes to ulike modeller av teologiutdannelse, også med henblikk på forholdet mellom et vitenskapelig teologi studium og presteetjeneste. Kelsey synes å avvise en tenkning som isolerer den teologiske refleksjon fra "the life of faith" og "action" (1993:225), men det sies lite om hva dette består i.

Boken *Theological Education as Mission*, Peter F. Penner (ed) (2005) inneholder foredrag fra en konferanse i Praha i 2005 og fokuserer særlig på teologisk utdannelse i Øst- og Sentral-Europa. Men også bidragsytere fra mer internasjonal sammenheng er representert, og jeg nevner særlig bidraget "Re-envisioning the Theological Curriculum as if the *Missio Dei* mattered" (15–38) av Andrew Kirk. Kirk er en britisk misnolog med bred internasjonal erfaring, ikke minst fra Latin-Amerika,

og hans foredrag representerer et forholdsvis massivt oppgjør med tradisjonell, vestlig teologiutdannelse. Denne er for mye preget av "the method of rational, historical investigation" og av tendensen "to separate theology from practice" (23–24). Kirk gir selv interessante innspill til hvordan ulike disipliner kan integreres, og til hvordan teologiske studier også kan være orientert "to a reflection of the whole life" (29). Og særlig må teologien være orientert ut fra Bibelen og dennes frelseshistoriske, og dermed misjonale, perspektiv (30–32). Både Kirks og flere av de andre bidragene i denne boken gir verdifulle innspill til en diskusjon som etter min mening snart må komme for fullt, om hvordan Bibelens misjonale perspektiv kan integreres i teologi- og presteutdannelse.

Det samme kan imidlertid ikke, i særlig stor utstrekning, sies å være tilfelle med boken *New Perspectives for Evangelical Theology. Engaging with God, Scripture and the World*, Tom Greggs (ed) (2010). Bidragsyterne er akademisk velskolerte teologer innen en forholdsvis bred strøm av såkalt evangelikal teologi, og boken inneholder mange viktige og velskrevne kapitler. Men selv ikke kapitlet "The Bible before us. Evangelical possibilities for taking Scripture seriously" (14–28) ved Richard S. Briggs, som, selv om det har mange verdifulle refleksjoner om Skriftens intensjon og bruk, løfter fram det grunnleggende misjonale perspektiv i denne. I kapitlet "Embodied Christianity. Practice illuminating a biblical ecclesiology" (123–137) drøfter Donald McFadyen ekklesiologiens noe svake stilling innen den evangelikale tradisjon. Imidlertid løfter han fram et misjonalt aspekt ved ekklesiologien når han beskriver hvordan en landsbymenighet kan tilrettelegge en sosial kontekst som kan samle majoriteten av landsbyens innbyggere.

Med en viss spenning åpner en den nye, store *Handbook of Theological Education in World Christianity. Theological Perspectives, Ecumenical Trends, Regional Surveys*, Dietrich Werner, David Esterline, Namson Kang and Joshua Raja (eds) (759 sider), som ble utgitt, blant annet med støtte fra KV, i 2010. Denne inneholder en mengde interessante bidrag til et vidt spekter av emner og med bakgrunn i ulike verdensdeler og kirkelige tradisjoner. Når det gjelder det misjonale aspekt, finnes et eget avsnitt: "Theological Education and the Mission of the Church" (42–55). Dette består av to bidrag "Theological Education and Missional Practice: A Vital Dialogue" (42–50) ved den sørafrikanske, nå avdøde, teologen Steve de Gruchy og "Theological Formation for Missional Faithfulness after Christendom: A Response to Steve de Gruchy" (51–55) ved Darel L. Guder som er professor 'of Missional and Ecumenical Theology' ved Princeton Theological Seminary, USA.

Hovedtesen i de Gruchys bidrag er at det må være en kontinuerlig dialog mellom misjonspraksis og teologisk utdannelse: "On the one hand, theological education requires missiological practice; while on the other hand, missiological practice requires theological education" (42). Han søker så å utvikle denne tesen, ikke minst med henblikk på at en misjonalt praksis kan hjelpe til å åpne den teologiske utdannelse opp mot verden og spørsmålet etter hva Gud holder på å gjøre i denne. Her er mange interessante refleksjoner, men kan-

skje primært som idealer og utfordringer. Dette er også noe av poenget i Guder's respons. Guder har i tillegg til sin bakgrunn i nordamerikansk teologi også, gjennom nytestamentlige doktorgradstudier i Tyskland, god kjennskap til europisk kontekst. Han mener at mangelen på integrasjon og dialog mellom teologisk utdanning og missiologi i "vestlig kristendom" har en klar historisk bakgrunn. Det henger sammen med hele "kristendom"-prosjektet fra Konstantin av og med det faktum at den teologiske utdanning i stor utstrekning har funnet sted ved universiteter og institusjoner som i kjølvannet av opplysningstiden er blitt sekularisert: "This results in the odd situation that much theological education seeks to function in a secular institutional world whose intellectual presuppositions disqualify the enterprise" (52). Guder mener teologien kan hente inspirasjon fra Karl Barth til å bryte ut av noe av denne tvangstrøyen og nevner fire interessante områder til videre refleksjon. Viktige punkter er utviklingen av en ekklesiologi med vekt på den lokale menighet som "a witnessing community" (54) og utdannelsen av kristne ledere som kan utforme og utruste slike. Og han konkluderer: "Missional practice is the action of the missional community that knows that it exists to serve God's mission in the world – rather than its own maintenance. The theological education that informs such missional practice, through the service rendered by those it schools, should be defined by the same understanding of the *mission Dei*" (55).

Vi nevner kort at missiologiens plass i den teologiske utdanning også tas opp i bidraget "Protestant Theological Education in Germany and the Role of Religious Studies, Missiology and Ecumenics" ved Ulrich Dehn og Dietrich Werner (578–583). Et hovedperspektiv her er at det har skjedd en viss forskyvning fra mer tradisjonell missiologi til interreligiøs dialog: "It becomes more and more obvious, [...] that Christian mission [...], can no longer be spelled out just in terms of propagating the gospel, church growth, and 'reaching the unreached', but that commitment to Christian mission consists of the endeavour to figure out Christian self-understanding in relation to and interaction with a context of religious and ideological pluralities [...] (581). Men det hevdes også et slikt arbeid, i den teologiske utdanning, med kristen selvforståelse kan lede til en fordypet forståelse av "Christian witness, service and identity in the midst of an increasingly plural and complex social and political environment" (582). Slik kan dette også komme til å innebære en sterkere missional bevissthet.

Nylig er emnet "Theological Education and Mission" i norsk sammenheng tatt opp i en artikkel av Vidar Leif Hånes (2008). Her sies det, blant annet: "[...] a missional approach to theological education is vital" (399), og Hånes deler her mange interessante refleksjoner, blant annet til spørsmålet om missiologiens plass i en akademisk utdanning. Noe av et hovedpoeng hos ham synes å være at praksisdelen av den

teologiske utdanning må styrkes (402). Det er utvilsomt riktig, men besvarer ikke uten videre hele det grunnleggende spørsmål etter hvordan Bibelens misjonale egenart kan tas på alvor i det teologiske studium som helhet, og i presteutdannelsen spesielt. Jeg har selv i en artikkel, "'Mission-shaped' pastoralteologi" (2008), søkt å vise at mye av den pastoralteologiske tenking i anglikansk sammenheng i England, i nyere lærebøker, nå sees i et klart misjonalt perspektiv. Dette gjelder særlig når det gjelder å ta kirkes sendelsesoppdrag, også til nærmiljøet, på alvor, og det gjelder åpenhet for en mer nyskapende og kreativ ekklesiologisk tenking som tillater et mye større mangfold i typer av kulturelt relevante menigheter. Slik jeg ser det er tiden for lengst inne til at en misjonal lesing av Bibelen også bør få større konsekvenser for den teologiske utdanning i Norge.

En misjonal lesing av Det Gamle Testamente (GT)?

Vi begir oss videre inn i drøftingen av en misjonal lesing av Bibelen ved først å se på GT. Nå diskuteres det noe hvorvidt GT som sådan, eller deler av det, kan forstås som et misjonalt skrift, eller om det primært må sees som en viktig bakgrunn for det misjonale perspektiv i NT? Wright er ikke i tvil om at hele Bibelen må leses misjonalt:

In short, a missional hermeneutic proceeds from the assumption that the whole Bible renders us the story of God's mission through God's people in their engagement with God's world for the sake of God's purpose for the whole of God's creation (2005:7).

Det springende punkt her er naturligvis definisjonen av misjon. To viktige elementer må vel være med i en definisjon. Det dreier seg om et Guds folk, utvalgt og forløst, og om dette folks rolle som delaktig i Guds misjon. Jeg nevner to eksempler på teologer som bestrider at det foreligger et eksplisitt misjonalt perspektiv i GT. Først David Bosch:

There is in the Old Testament no indication of the believers of the old covenant being sent by God to cross geographical, religious, and social frontiers in order to win others to the faith in Yaweh, (1991/2007:17).

Den tyske teologen Eckhard J. Schnabel som nå er virksom i USA, har publisert, også på engelsk, et enormt to-binds verk til *Early Christian Mission* (2004), som klart framhever den misjonale dimensjonen i NT. Men også han stiller seg avvisende til tanken om et eksplisitt misjonsperspektiv i GT: "The blessing for the nations is a promise, not a command. Abraham does not receive an assignment to carry YHWH's blessing to the nations" (2004:63), og han hevder at Ex 19,6 ikke må tolkes som en tekst som formulerer "a missionary" oppdrag eller "a great commission" til Israel, (2004:71f).

Som sagt dreier det seg her mye om definisjoner. I sin kritikk av Bosch sier Wright (2006:17): "Bosch has defined mission too narrowly". Og i en stor anmeldelse av Schnabels bok sier den amerikanske eksegeten Craig Blomberg: "A large portion of Schnabel's rejection of pre-Christian Jewish missions stems directly from his terminology" (2009:65). Definerer en misjon i GT, og i jødedommen, for sterkt med vekt på gudsfolkets sendelsesoppdrag eller kall til å krysse grenser, eventuelt som "an activity intended to win converts", Rainer Riesner (2000:223), kan det være at det misjonale i denne forstand er mindre framtrepende. Vi går ikke videre inn på en drøfting av tekster som synes å indikere et sendelsesoppdrag i GT, men er tilbøyelig til å gi Francis M. DuBose rett² når han hevder at den omfattende bruk av sendelsesterminologi både i GT og NT "establishes such a clear picture of mission in the Bible that its unique missional character is seen unmistakably even in events and ideas where the language as such is not explicit", DuBose (1983:55).

Wright nærmer seg imidlertid spørsmålet om den misjonale dimensjon i GT på en annen måte:

Thus, rather than asking if Israel itself 'had a mission', in the sense of being 'sent' anywhere [...], we need to see the missional nature of Israel's existence in relation to the mission of God in the world. Israel's mission was to be something, not to go somewhere (2005:19).

I dette perspektiv peker han på fire tema i GT som utdyper sentrale aspekter ved Israels misjon:³

- "The Uniqueness and Universality of Yahweh". Den bibelske proklamasjon av at Herren alene er Gud, 5 Mos 4,35 og 39, at Han eier og opprettholder jorden, 5 Mos 10,14; Sal 24,1; Jer 27,1–12 og 1 Krøn 29,11, har klare missiologiske implikasjoner, også i kritikken av annen gudsdyrkelse.
- "Yahweh's Election of Israel for the Purpose of Blessing the Nations". Allerede Abrahams utvelgelse, 1 Mos 12, gjør det klart at Gud har en hensikt, et mål, det å velsigne alle nasjoner i menneskeheten.
- "The Ethical Dimension of Israel's 'Visibility' Among the Nations". De etiske krav knyttet til pakten var også relatert til Israels prestelige tjeneste blant nasjonene, 2 Mos 19,4–6, og deres lydighet av stor betydning for Guds plan for folkeslagene, Jer 4,1–2.
- "Eschatological Vision – The Ingathering of the Nations". På underfull måte beskrives nasjonene som delaktige i det Gud har gjort i og for Israel, og inviteres til å glede seg, applaudere og prise Herren Israels Gud, Sal 47; 1 Kong 8,41–43 og Sal 67.

Alle disse tema danner en helt avgjørende bakgrunn for det misjonale perspektiv i NT, men er i seg selv også viktige fordi de setter dette perspektivet inn i en universal frelseshistorie som til syvende og sist sikter mot at hele skaperverket skal forløses og fornyes.

En misjonal lesing av Det Nye Testamente

Plassen tillater ikke en omfattende presentasjon, og en mer detaljert drøfting, av et misjonalt perspektiv i nytestamentlig forskning. Til de forskjellige vektlegginger og aspekter ved dette i ulike bøker og deler av NT viser jeg til de arbeider som er nevnt i litteraturlisten: Köstenberger/O'Brien, *Salvation to the Ends of the Earth* (2001), Larkin/Williams, *Mission in the New Testament* (1998), Nissen, *New Testament and Mission* (1999) og Schnabel, *Early Christian Mission* (2004).

I denne sammenhengen konsentrerer jeg meg særlig om sendelseperspektivet i NT. Selv om en klar sendelsesterminologi ikke er så framtrepende i alle deler av NT, er konseptet sendelse et fundamentalt perspektiv i NT. Klarest er det kanskje i Johannes-evangeliet og Lukas/Apg, og

vi konsentrerer oss i denne sammenheng særlig om Lukas/Apg. Min intensjon er å vise hvordan et misjonalt motiv, og da særlig et sendelsesperspektiv, er som en rød tråd som binder sammen sentrale teologiske tema i NT, og at disse mister noe av sin mening uten dette misjonale perspektiv. Ved denne konsentrasjon om Lukas/Apg blir det primært vitneaspektet ved misjonen som kommer i fokus; flere av de andre aktuelle tema fra den gammeltestamentlige bakgrunnen får en klarere bekreftelse i den nytestamentlige brevlitteraturen og i Johannes Åpenbaring.

Men la oss før vi går inn på Lukas/Apg kort se på noen vers i Markus 3,13–15 hvor det misjonale perspektiv er framtrødende:

13 Så gikk han opp i fjellet. Han kalte til seg dem han ville, og de kom til ham. 14 Han pekte ut tolv, [som han også kalte apostler,] for at de skulle være sammen med ham, og for at han kunne sende dem ut for å forkynne 15 og ha makt til å drive ut de onde åndene

Her er tre viktige poeng:

Han *kalte* mennesker til seg

for at de skulle *være sammen med ham* (særlig de tolv),

og for at han *kunne sende dem ut for å forkynne*

Det må være riktig å si at det i denne teksten finnes både et ekklesiologisk og et missiologisk perspektiv, og at disse er nært forbundet.

Det misjonale perspektiv i Lukas/Apg

Lukas-evangeliet og Apostelgjerningene, vi fortsetter uten å begrunne det i denne sammenheng at disse to skriftene er forfattet av samme person, og at de best leses og forstås i sammenheng med hverandre. Disse skriftene gir oss et viktig eksempel på det forhold at Jesus og hans nære etterfølgere leste og tolket GT i et messiansk så vel som et misjonalt perspektiv, og at disse to perspektiver egentlig ikke kan skilles fra hverandre.

Lukas 2,28–32:

28 [...] tok Simeon barnet opp i armene sine. Han lovpriste Gud og sa:

29 «Herre, nå lar du din tjener fare herfra i fred, slik som du har lovet.

30 For mine øyne har sett din frelse,

31 som du har beredt for alle folks åsyn,

32 et lys til åpenbaring for hedningene og ditt folk Israel til ære.»

Lukas 24,45–47:

45 Da åpnet han deres forstand så de kunne forstå skriftene,

46 og han sa til dem: «Slik står det skrevet: Messias skal lide og stå opp fra de døde tredje dag, 47 og i hans navn skal omvendelse og tilgivelse for syndene forkynnes for alle folkeslag; dere skal begynne i Jerusalem.

På samme måte som disse tekstene reflekterer en messiansk tolkning av tekstene om Herrens tjener i Jes 42; 43 og 49, så aktualiseres Jes 49,6 i en klar misjonal kontekst i Apg 13,13–52, jfr. v 47:

For dette er Herrens befaling til oss: Jeg har satt deg til et lys for folkeslag, for at du skal bringe frelse helt til jordens ende.

Også i beskrivelsen av Johannes døperens framtrøden i Luk 3,4–6, med et sitat fra Jes 40,3–5, sees hans veirydding for Herren i et universelt frelsesperspektiv, v 6:

Og alle mennesker skal se Guds frelse.

Skal en lese NT i et messiansk oppfyllelseperspektiv kommer en således ikke utenom at et misjonalt perspektiv hører med, som hånd i hanske.

Sendelsesmotivet som et hovedmotiv i Lukas/Apg

Jeg slutter meg her til den oppsummering som gis i Kostenberger/O'Brien (2001:119):

If the foundational mission, according to Luke, is Jesus being sent by God, then the sending of the twelve is an integral part of Jesus' own mission. From a larger group of disciples he chose and commissioned twelve 'apostles' (apostoloi, Luke 6:12–15). He now shares his power and authority with them, and sends (apostello) them on their mission (9,1–2)

Dette sendelsesperspektiv videreføres i Luk 24,45–49 hvor det knyttes sammen med løftet om Ånden, og fortsetter i Apg hvor Jesus, også ved Den Hellige Ånd, sender ut sine vitner. Kanskje kan det sies at vekten i Apg mer ligger på Guds misjon enn på kirkens misjon, Larkin (1998:174), og det typiske er da nettopp at kirken tas inn i Guds misjon. Jesus gir vitneoppdraget til sine disipler, 1,8, og utrunder dem for denne tjenesten ved å utøse sin Ånd over dem, 2,33. Videre ser vi at Ananias sendes til

Saulus, 9,15, og Peter sendes av Ånden til Kornelius, 11,12 (Ånden sa til meg at jeg skulle dra sammen med dem uten å nøle). På samme måte sendes Paulus og Barnabas ut av Ånden, 13,2–4, også til hedningene, 13,46–47, og det sies videre om Paulus at han er sendt av Herren til folkeslagene, 22,21 og 26,17–18. Endog Guds frelse er sendt til folkeslagene, 28,28.

Selv om det her dreier seg om en sendelse av individer, så skjer dette også hovedsakelig i et klart ekklesiologisk perspektiv. Paulus og Barnabas kalles og sendes ut fra menigheten i Antiokia, 13,1–3, og de vender tilbake for å rapportere til denne menigheten, 14,26f (jfr. også 18,22–23):

"[...] hvor de en gang var blitt overgitt til Guds nåde for å fullføre den oppgaven som nå var avsluttet. 27 Da de var tilbake her, samlet de menigheten og fortalte om alt det Gud hadde gjort gjennom dem, og at han hadde åpnet troens dør for hedningene".

Sentrale tematiske perspektiver

Vi konsentrerer oss her om noen sentrale teologiske tema i Lukas/Apg og forsøker å vise at sendesperspektivet til folkeslagene er som en rød tråd som binder disse sammen.

I. Skaperen, Israels Gud, sender sin lovede Messias, Lukas 2,11; 2,25–32; Apg 2,36, og vi har allerede søkt å vise at det messianske forventningsperspektiv i disse tekstene går hånd i hånd med et løfte om frelse for folkeslagene.

→ Kristologi

II. Jesus, Messias, forkynner og demonstrerer Guds rikes nærvær, Lukas 4,43; 10,9 og 11; 11,20 og 12,32. At Guds rike er kommet nær, innebærer at frelsetiden, som også klart skal omfatte folkeslagene⁴, allerede er begynt gjennom Jesus forkynnelse og virke, Kvalbein (2008:116).

→ Guds rike teologi

III. Jesus samler om seg, legger grunnlaget for, et nytt messiansk gudsfolk, Lukas 6,12–15; 10,1; Apg 15,14–18. Tolkningen av Amos 9,11f i sistnevnte tekst viser klart at også folkeslagene hører med i dette endetidens gudsfolk.

→ Ekklesiologi

IV. Han utrufter dette folket med autoritet og kraft, 9,1, og etter sin oppstandelse og himmelfart med Ånden fra det høye, Apg 2,33. Det er et viktig poeng i Lukas/Apg at Ånden nettopp også

gis for å utruste til vitnetjeneste og forkynnelse, Apg 1,8; 4,8.

→ Pneumatologi

V. Og sender dem ut i misjon for å forkynne for alle folkeslag, Luk 24,45f; Apg 1,8 og 26,15–18.

→ Missiologi

Faderens opprinnelige sendelse av Jesus har således Jesu sendelse av sin menighet med en misjon overfor alle verdens folkeslag som sin endelige målsetting, og det må kunne sies å være en indre kontinuitet og et dynamisk samvirke mellom disse sentrale teologiske tema.

En misjonal lesing av Bibelen og teologiske utdannelse

Spørsmålet er om dette misjonale perspektiv og forståelsen av sendelsesmotivet som en rød tråd gjennom Bibelens store fortelling er godt nok ivaretatt i den teologiske utdannelse? Min påstand er at selv om det arbeides godt med flere av disse sentrale motiver, studeres de ofte litt nærsynt og isolert fra hverandre. Det er ikke vanskelig å påvise at et misjonalt perspektiv var fraværende i mye protestantisk teologiutdannelse de siste århundrer, jfr. den tidligere henvisning til David Bosch' drøftelse av dette. Men vi har også i norsk sammenheng et helt sentralt bidrag til dette spørsmålet, nemlig O. G. Myklebust store arbeid *The Study of Missions in theological Education* fra 1955 (Vol I) og 1957 (Vol II), jfr. følgende utsagn:

The need of missionary instruction in theological institutions has only slowly been recognised. Even today many universities (colleges, seminaries) make no provision for the teaching of this subject, while those which do often treat it, not as a part and parcel of their ordinary work, but as an optional extra for those who happen to be interested. (1955:15).

Det tjener Det Teologiske Menighetsfakultet til ære at det opprettet et professorat i misjonsvitenskap for Myklebust. Men det tok lang tid før missiologien ble noe mer enn "an optional extra for those who happen to be interested". Ja, det spørs vel om den egentlig er noe mer enn dette i dag? Fra min egen studietid på 1960-tallet ble forholdet mellom de her nevnte teologiske emner, sterkt forenklet beskrevet, opplevd på følgende måte:

Kristologi	Guds rike-teologi	Ekklesiologi	Pneumatologi	Missiologi
Sterk vekt på den messianske løftesbakgrunn i GT.	Herredømme eller område?	Guds folk samlet om ord og sakrament, gudstjeneste. Innadvendt perspektiv?	Noe ensidig vekt på Johannes-evangeliet. Lite til utrustningsperspektivet i Lukas/Apg eller nådegaver hos Paulus.	Primært et lite delfag på Praktikum, ikke integrert i teoretikumsdelen.

Inndelingen i bokser tjener til å illustrere at disse emner i stor utstrekning ble studert isolert i forhold til hverandre, uten den indre interaksjon som ligger i et grunnleggende felles, misjonalt, perspektiv.

Nå forutsetter en eventuell sterkere integrering av et misjonalt perspektiv i hele teologistudiet en omfattende prosess hvor faglærere fra ulike disipliner deltar. Men kanskje ser vi særlig allerede på et område en integrasjon som holder på å få betydning i noen kirker, nemlig når det gjelder forholdet mellom ekklesiologi og missiologi, jfr. følgende utfordring fra missiologen Eddie Gibbs:

Whereas theology of mission was once taught as a specialist course, we now need to teach our entire repertoire of Bible, theology and church history courses from a missional perspective. One of the greatest tragedies in theological education has been the separation (to their mutual impoverishment) of ecclesiology from missiology. This separation has resulted, on the one hand, in a missionless church and, on the other, in a churchless mission (2005:24f).

Og Gibbs sier videre: "The primary task of the leader is to reconnect ecclesiology and missiology in order that the church be defined first and foremost by its God-given mission" (2005:38). Og det er nettopp en slik kreativ nytenking innen ekklesiologien i et misjonalt perspektiv som nå skjer i en del nyere framstillinger, og som vi avslutningsvis kort vil se på.

Utviklingen av en misjonal ekklesiologi

Slik jeg ser det, er særlig tre faktorer viktige i utviklingen av en misjonal ekklesiologi, faktorer som også bør ha en sentral plass i utdanning av prester og arbeidere i våre menigheter:

For det første at kirkens sendelsesoppdrag bringes sterkere i fokus, slik at også lokale

menigheter blir bevisste på at det ikke er nok å vente på at mennesker på eget initiativ skal komme til kirken. Et grunnleggende aspekt ved at kirken er apostolisk, er nettopp det at den er sendt.

For det andre at denne sendelsen alltid skjer inn i en lokal kulturell kontekst som ikke er statisk. Det er liten tvil om at den person som har hatt størst betydning for kirkene i den vestlige verden på dette området, er den engelske misjonsbiskopen og misjonsteologen Lesslie Newbegin⁵. Newbegins "utenfra-blikk" og analyse av kirkens situasjon i en vestlig kultur, preget av et visst oppbrudd fra opplysnings-tidens problemstillinger, avfødte bevegelsen *Gospel and Culture*. Særlig betydningsfull var her boken *The Gospel in a Pluralistic society* (1989). Nå kan en ha ulike syn på holdbarheten av alle sider ved Newbegins kulturanalyse. Men han maktet å sette på dagsorden, også i flere vestlige kirker, det som enhver misjonær som arbeider i andre deler av verden, vil se som selvsagt, at kirken må ta på alvor den kulturelle kontekst evangeliet skal formidles inn i – ikke for å tilpasse seg denne, men for å stå i en kritisk dialog med den. Evne til å lese kulturen, eller til "å skanne" den aktuelle horisonten for menighetens tjeneste⁶, er ferdigheter som også vil være viktige for prester i fremtiden.

Og *for det tredje* forutsetter en misjonal ekklesiologi ledere som makter å forløse og mobilisere en misjonal selvforståelse hos alle menighetens medlemmer⁷. Utviklingen av en pastoral lederskapstenking med et misjonalt perspektiv bør således være en prioritert oppgave i presteutdannelsen.

Men disse tre faktorer får egentlig først mening når de settes inn i en referanseramme hvor vi er villige til å se med kritiske øyne på vår

tradisjonelle tenking, innen rammen av det konstantinske kirkeparadigme, om hva det er å være kirke⁸. En utvikling av en misjonar ekklesiologi blir da en del av det større prosjekt, som i europeisk sammenheng særlig er tematisert innen CofE: "to reimagine what it means to be church in our time", det å "ny-forestille" seg hva det innebærer å være kirke i den tiden vi lever⁹.

I europeisk sammenheng¹⁰ representerer da også rapporten *Mission-shaped church. Church planting and fresh expressions of church in a changing context* som ble forelagt kirkemøtet i Church of England i 2004¹¹, etter min mening et av de viktigste bidrag til introduksjon av en misjonar ekklesiologi. Den har etter hvert fått en omfattende utbredelse også utenfor de anglikanske kirker og er oversatt til tysk. I denne rapporten framheves nettopp sendelsesoppdraget som et viktig aspekt ved kirkens apostoliske egenart (2004:98), og det er noe av et hovedpoeng å utvikle "theology for a missionary church" (84–103), derunder også "a missionary ecclesiology" (93). Innflytelsen fra Newbegin er tydelig på flere områder, også i Newbegins oppgjør med en statisk ekklesiologi. Her gjenfinner vi et av de klassiske Newbegin sitater fra hans tidlige bok *The Household of God* (1953):

The church is the pilgrim people of God. It is on the move, hastening to the ends of the earth to beseech all men to be reconciled to God, and hastening to the end of time to meet its Lord who will gather all into one. Therefore the nature of the church is never to be defined in static terms, but only in terms of that to which it is going. It cannot be understood rightly except in a perspective which is at once missionary and eschatological (2004:94).

Med utsagnet om at kirken aldri kan defineres på statisk måte, men "only in terms of that to which it is going", trekkes konteksten inn som en viktig premissleverandør for ekklesiologien.

Det legges i rapporten klare føringer for en konkret ekklesiologisk tenking hvor en forutsetter stor vilje til kulturell kontekstualisering og utforming av ulike typer av menigheter som skal kunne nå befolkningsgrupper og subkulturer som de tradisjonelle menigheter i liten utstrekning når ut til. Slik kan Jesu sendelsesoppdrag mer konkret tas på alvor i dagens multikulturelle samfunn.

De ansatser som her skisseres, er så videre fulgt opp gjennom stiftelsen *Fresh Expressions*, <http://www.freshexpressions.org.uk/>, som gir råd og veiledning vedrørende planting og utvikling av nye, misjonalt orienterte menigheter¹². Ved siden av en slik mer fleksibel og kontekstuell ekklesiologi har CofE også utformet en egen utdanning av prester, "a pioneer ministry", som søker å spesialisere seg på en tjeneste i nye typer av menigheter. Men det er en klart uttalt intensjon i rapporten at også tradisjonelle, etablerte menigheter må utfordres til å tenke misjonalt og til å finne nye måter å uttrykke kirkens sendelsesoppdrag på, og nyere lærebøker i pastoralteologi i den anglikanske sammenheng anlegger nå et klart misjonalt perspektiv på prestetjenesten¹³.

Det som kanskje er mest utfordrende og noe nytt for en luthersk sammenheng hvor vi primært er vant til å tenke ekklesiologi i et teologisk perspektiv, er den sterke vektleggingen av den kulturelle og sosiale konteksts betydning for ekklesiologien. Vi avslutter med noen refleksjoner til dette spørsmålet.

Kontekstens betydning for ekklesiologien

I den engelske rapporten sies det programmatisk: "Context should shape the church" (2004:105). Samtidig er en seg meget klart bevisst at Kristi verk, konkretisert særlig gjennom inkarnasjonsteologi, korsteologi og oppstandelsen må spille en viktig rolle i en ekklesiologisk refleksjon (86–89). For den amerikanske sammenheng er det særlig interessant å se hvordan missiologen Craig van Gelder som er professor ved Luther Seminary, setter konteksten i fokus. Jeg refererer her spesielt til hans bok *The Ministry of the Missional Church. A Community led by the Spirit* (2007). Van Gelder konstaterer nøkternt at historiske kontekster alltid endrer seg, enten langsomt over tid eller dramatisk i visse tidsepoker (48–51), og at kirkene alltid må forholde seg til og respondere på disse endringene. Han drøfter tre ulike former for respons overfor kulturelle endringer: å forsøke å forholde seg *relevant* til slike, å *motarbeide/motstå* (resistance) eller å *tilpasse seg til* (adaptation) disse (51–54). Det er klart at vi her kommer inn på det store og klassiske tema om

forholdet mellom evangeliet/åpenbaringen og kulturen, eller *Christ and Culture*. Med henblikk på en ekklesiologisk refleksjon er dette nylig tatt opp på en utmerket måte i Hegstad *Den virkelige kirke* (2009:70–73). Han understreker at kirken alltid må forholde seg både bekrefte og kritisk til enhver kultur, og at forholdet mellom kirken og kulturen derfor aldri kan beskrives ut fra en ensidig konfliktmodell eller en ensidig harmonimodell (72). Særlig interessant er imidlertid hans skapelsesteologiske mangfoldsperspektiv som også innebærer en vilje til å akseptere et større mangfold i den konkrete utforming av ulike typer av menigheter (73). Slik jeg ser det, åpner dette nettopp opp for å ta ulike kulturelle kontekster på alvor.

Når det gjelder van Gelder (2007), opererer han med et slags hermeneutisk prinsipp som synes å skulle sikre at både den kulturelle kontekst og teologien/bekjennelsestradisjonen tas på alvor. To perspektiver må gå hånd i hånd og stå i et visst dynamisk forhold til hverandre, sier han (54ff):

- *The church is always forming (missional) – ecclesia semper formanda.*
- *The church is always reforming (confessional) – ecclesia semper reformanda.*

Slik kan det gjennom kirkens historie eksistere en fruktbar spenning mellom kontinuitet og endring, mellom misjon og bekjennelse.

For å kunne være misjonar må kirken være kontekstuell, men for å være en sann Jesu Kristi kirke må den stadig reformeres ut fra sitt grunnleggende verdigrunnlag.

Kanskje glemmer vi ofte i vår norske motstand mot endringer i kirken, at de tradisjoner og former vi bærer med oss, også er kontekstuellt bestemt, men da av en helt annen historisk og kulturell kontekst enn den vi lever i i dag.

Refleksjonen omkring en misjonar ekklesiologi er kommet langt i mange andre land, men er foreløpig i en startfase i Norge. Kanskje nettopp dette er en av de store utfordringer DnK står overfor i tiden framover. For her gjelder det både forståelsen av prestatetjenestens egenart og utdannelsen til denne.

Utvalgt litteratur

- Adna, Jostein og Kvalbein, Hans (eds), *The Mission of the Early Church to Jews and Gentiles*, Tübingen: Mohr Siebeck (WUNT 127) 2000.
- Blomberg, Craig, "Mission in the Bible: Non-existent in the Old Testament but ubiquitous in the New?", *Themelios*, 32, 2009, 62–74 (Review of E. Schnabel).
- Bosch, David, *Transforming mission. Paradigm Shifts in Theology of Mission*, Maryknoll, New York: Orbis books 1991/2007.
- DuBose, Francis M., *God who sends. A fresh Quest for Biblical Mission*, Nashville: Broadman Press 1983.
- Engelsviken, Tormod, "MISSIO DEI: The understanding and misunderstanding of a theological concept in European churches and missiology", *INTERNATIONAL REVIEW OF MISSION*, vol XCII, 2003, 481–97.
- Engelsviken, Tormod og Sannes, Kjell Olav (red.), *Hva vil det si å være kirke. Kirkens vesen og oppdrag. Bind 3 i Ekklesiologi-prosjektet ved Det Teologiske Menighetsfakultet*, Trondheim: Tapir akademiske forlag 2004.
- Engelsviken, Tormod, Harbakk, Ernst, Olsen Rolv og Strandenæs, Thor (eds), *Mission to the World. Communicating the Gospel in the 21st Century. Essays in Honour of Knud Jørgensen*, Oxford: Regnum/Egede Instituttet 2008.
- Gibbs, Eddie, *LeadershipNext. Changing Leaders in Changing Culture*, Downers Grove: InterVarsity Press 2005.
- Greggs, Tom (ed), *New Perspectives for Evangelical Theology. Engaging with God, Scripture and the World*, London and New York: Routledge 2010.
- Haanes, Leif Vidar, "Theological Education and Mission", i Engelsviken, Harbakk, Olsen og Strandenæs, 391–404.
- Hanssen, Ove Conrad, "Fra vedlikehold til misjon. Noen perspektiver på menighetsfornyelse og menighetsutvikling i England", *Halvårsskrift for Praktisk Teologi* 21, 2/2004, 26–35.
- Hanssen, Ove Conrad, "Kirke i en ny tid? Utfordringer fra 'emerging churches' og 'fresh expressions of church'", *Halvårsskrift for Praktisk Teologi* 24, 2/2007, 3–13.
- Hanssen, Ove Conrad, "'Mission-shaped' pastoralteologi", *Halvårsskrift for Praktisk Teologi* 25, 2/2008, 49–61.
- Hanssen, Ove Conrad, "Menighetsutvikling i misjonsperspektiv – også i Tyskland?", *Halvårsskrift for Praktisk Teologi* 27, 1/2010, 26–39.
- Hegstad, Harald, *Den virkelige kirke. Bidrag til ekklesiologien*, Trondheim: Tapir Akademiske forlag 2009.
- Jørgensen, Knud, "Trenger kirken omvendelse? På vei mot en misjonar ekklesiologi", i Engelsviken og Sannes (red.) 2004, 51–68.
- Kelsey, David H., *To Understand God Truly. What's Theological About a Theological School*, Louisville: Westminster/John Knox Press 1992.
- Kelsey, David H., *Between Athens and Berlin. The Theological Education Debate*, Grand Rapids: Eerdmans 1993.
- Köstenberger, Andreas J. and O'Brien, Peter T., *Salvation to the Ends of the Earth: A Biblical Theology of Mission*, Downers Grove IL: InterVarsity; Leicester: Apollos 2001.
- Kärkäinen, Veli-Matti, *An Introduction to Ecclesiology. Ecumenical, Historical & Global Perspectives*, Downers Grove IL: IVP Academic 2002.
- Kvalbein, Hans, *Jesus, hva ville han? Hvem var han: en innføring i de tre første evangelienes budskap*, Oslo: Luther 2008.
- Larkin, William J. Jr., and William, Joel (eds), *Mission in the New Testament: An Evangelical Approach*, Maryknoll, N.Y.: Orbis 1998.
- Larkin, William J. Jr., "Mission in Acts", in Larkin, William J. Jr., and William, Joel (eds), 170–186.

- mission-shaped church. *church planting and fresh expressions of church in a changing context*, London: Church House 2004.
- Myklebust, Olav Guttorm, *The Study of Missions in theological Education*, vol one, Oslo: Land og Kirke 1955.
- Mæland, Bård, "Når imperiet rakner og kirkene marginaliseres. Kirkelig reimagasjon i imaginasjonsalderen", *Halvårsskrift for Praktisk Teologi* 27, 2/2010, 23–34.
- Nissen, Johannes, *New Testament and Mission. Historical and Hermeneutical Perspectives*, Frankfurt am Main: Peter Lang 1999.
- Penner, Peter F.(ed), *Theological Education as Mission*, Schwarzenfeld: Neufeld Verlag 2005
- Pritchard, John, *The Life and Work of a Priest*, London: SPCK 2007.
- Schnabel, Eckhard J., *Early Christian Mission*, 2 volumes, Downers Grove: InterVarsity Press; Leicester, Apollos 2004.
- Riesner, Rainer, "A Pre-Christian Jewish Mission?", i Ådna og Kvalbein (red.) 2000, 211–250.
- Roxburgh, Alan J. and Romanuk, Fred, *The Missional Leader. Equipping your Church to reach a Changing World*, San Francisco: Jossey-Bass 2006.
- Utnem, Erling, "Den historiske Jesus og hedningefolkene", *Tidsskrift for Teologi og Kirke* 35, 1964, 129–152.
- Van Gelder, Craig, *The Ministry of the Missional Church. A Community led by the Spirit*, Grand Rapids: BakerBooks 2007.
- Werner, Dietrich, Esterline, David, Kang, Namson and Raja, Joshva (eds), *Handbook of Theological Education in World Christianity. Theological Perspectives, Ecumenical Trends, Regional Surveys*, Regnum Studies in Global Christianity, Oxford 2010.
- Weston, Paul, *Lesslie Newbegin. Missionary Theologian. A Reader*, London: SPCK 2006.
- Wright, Christopher J H, *Truth with a Mission. Reading Scripture Missiologically*, Cambridge: Grove books (B 38) 2005.
- Wright, Christopher J H, *The Mission of God. Unlocking the Bible's Grand Narrative*, Downers Grove: IVP Academic 2006.
- 2 Jfr. her også den klassiske artikkelen, med et sterkt misjonalt perspektiv på evangeliene, av Erling Utnem: "Den historiske Jesus og hedningefolkene" (1964), skrevet mens han var lærer ved Misjonsskolen i Stavanger, særlig 139–144.
- 3 Dette er konsentrert og oversiktlig framstilt i *Truth with a Mission* (2005:16–22), mens den bibelske monoteismen og de missiologiske implikasjoner av denne er mer utdypet i *God with a Mission* (2006:71–104).
- 4 Jfr. Utnem: "Det er alminnelig erkjent at det messianske herlighetsriket, som er stjernen og kjernen i hele GTs eskatologiske håp, på det intimeste er forbundet med hedningefolkenes frelse" (1964:139).
- 5 En kort introduksjon til hans liv og tjeneste, sammen med sentrale utdrag fra hans viktigste skrifter, foreligger i Paul Weston, *Lesslie Newbegin. Missionary Theologian. A Reader* (2006). Videre finnes en innføring i hans misjonale ekklesiologi i kapitlet *Lesslie Newbegin. Missionary Ecclesiology* i Veli-Matti Kärkäinen, *Introduction to Ecclesiology* (2002:151–159).
- 6 Jfr. drøftingen av dette hos den engelske biskopen John Pritchard, *The Life and Work of a Priest* (2007: 102–104)
- 7 En slik ledertenking er særlig framhevet i Alan J. Roxburgh and Fred Romanuk, *The Missional Leader* (2006)
- 8 Jfr. viljen til kritisk tenking om kirkens identitet i norsk sammenheng, Knud Jørgensens artikkel "Trenger kirken omvendelse" (2004).
- 9 Noe av dette perspektivet er tatt opp i Bård Mæland: "Når imperiet rakner og kirkene marginaliseres. Kirkelig reimagasjon i imaginasjonsalderen" (2010).
- 10 Se imidlertid presentasjonen av en liknende utvikling i de evangeliske kirker i Tyskland i min artikkel "Menighetsutvikling i misjonsperspektiv – også i Tyskland?" (2010).
- 11 Jfr. til en presentasjon av denne rapporten "Fra vedlikehold til misjon. Noen perspektiver på menighetsfornyelse og menighetsutvikling i England" (2004).
- 12 En nærmere presentasjon av ulike typer av nye menigheter gis i artikkelen "Kirke i en ny tid? Utfordringer fra 'emerging churches' og 'fresh expressions of church'" (2007).
- 13 Også dette er presentert i artikkelen "'Mission-shaped' pastoralteologi" (2008).

Noter

- 1 Deler av det sentrale innholdet i denne boken er også utgitt i konsentrert form i den lille boken *Truth with a Mission. Reading Scripture Missiologically* (2005). Noen av mine stater vil være hentet fra denne.

Sammendrag

Denne artikkelen tar for seg den tyngdepunktforskyvning som synes å være skjedd i deler av bibelforskningen i retning av å lese bibelske tekster i et misjonalt perspektiv. Særlig presenteres arbeidet til den britiske gammeltestamentler og missiolog Chris Wright. For det nye testaments del framheves det sterke sendelsesperspektiv som preger framstillingen i Lukas/Apg, og som er som en rød tråd som binder de sentrale teologiske tema sammen. På denne bakgrunn stilles kritiske spørsmål ved den tradisjonelle teologi- og presteutdannelsen i Norge, som etter forfatterens mening ikke har tatt det grunnleggende misjonale perspektiv i Bibelen på alvor.

Avslutningsvis vises hvordan det misjonale perspektiv er slått igjennom i noen sammenhenger, særlig innen Church of England, og søkt utmyntet i utviklingen av en misjonal ekklesiologi. Etter forfatterens mening representerer dette en stor utfordring også for DnK, med henblikk både på presteutdannelsen og på den grunnleggende forståelsen av prestetjenesten i vår tid.